

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

Vårt datum: 2025-06-24**Vårt diarienummer:**ADM/2025:425**Ert datum:** 2025-04-04**Er beteckning:** Ju2025/00812

Kopia till Utbildningsdepartementet

Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33)

Centrala studiestödsnämnden (CSN) har, utifrån sitt verksamhetsområde, följande synpunkter på förslaget.

Allmänna synpunkter i förhållande till begreppet vandel och uppgiftsskyldigheten

CSN anser att det finns ett behov av att förtydliga kring hur vandelsbegreppet ska tolkas i praktiken. Utredningen använder ett brett och delvis öppet definierat vandelsbegrepp. Uppgiftsskyldigheten är kopplad till de uppgifter som Migrationsverket är i behov av i sin handläggning av uppehållstillstånd och avvisning. CSN uppfattar detta som att nämnden har en skyldighet att lämna uppgifter som kan antas ha bäring vid en vandelsprövning. I avsaknad av en tydlig lagreglering kring vilka uppgifter som nämnden på begäran ska lämna ser CSN en risk för både över- och underutlämning, särskilt i relation till avsaknaden av tydliga kriterier på vilka uppgifter som är vandelsrelevanta. Även om det nämns i utredningen att CSN är en aktör som relativt sällan kommer att behöva lämna uppgifter så anser nämnden att det saknas en myndighetsspecifik konkretisering kring skyldigheten som sådan¹. För att undvika rättsosäker tillämpning och onödig administrativ belastning behövs ytterligare förtydliganden kring vilka typer av uppgifter som kan utgöra vandel samt vilka uppgifter som var och en av de uppgiftsskyldiga myndigheterna ska lämna.

6.2 Vägra uppehållstillstånd på grund av bristande vandel samt 9.9 Ett uppehållstillstånd ska kunna återkallas på grund av bristande vandel

Av 3 kap. 4 § studiestödslagen (1999:1395) följer att den som inte är svensk medborgare har rätt till svenskt studiestöd om han eller hon har permanent uppehållstillstånd eller tillräckligt långtgående rätt att vistas i Sverige. I praktiken utgör ett giltigt uppehållstillstånd en central förutsättning för rätt till studiestöd för många tredjelandsmedborgare. CSN bedömer att utredningens förslag om utökade möjligheter att återkalla uppehållstillstånd direkt påverkar förutsättningarna för redan beviljat studiestöd. Om ett uppehållstillstånd

¹ SOU 2025:33 s. 714 f.

REMISSVAR

återkallas påverkar det den studerandes rätt till studiestöd. Det är således av vikt att informationsutbytet mellan CSN och Migrationsverket är löpande kring tillståndens giltighet. Utan sådan information ökar risken för felaktiga utbetalningar av de studiestöd myndigheten administrerar.

För utlännningar som en gång har uppburit stöd i form av studielån, hemutrustningslån eller körkortslån och som lämnar landet försvåras CSN:s arbete med att säkerställa återbetalningen av lånen, vilket innebär en ökad risk för kreditförluster. Beräknade kreditförluster på studielån finansieras sedan den 1 januari 2023 genom ett räntepåslag på studielån för alla låntagare. Med hänsyn till att utredningen inte har kunnat uppskatta antalet ärenden är det därför heller inte möjligt för CSN att uppskatta förslagets konsekvenser för myndighetens administrativa kostnader eller för storleken på beräknade kreditförluster på studielån.

10.8.1 Utlämnande på begäran eller utan föregående begäran?

CSN anser att uppgiftsskyldigheten endast ska aktualiseras när en uttrycklig begäran om uppgift inkommer från Migrationsverket.

10.3.4 Ett utökat behov av information för Migrationsverket

CSN ska på begäran lämna ut en uppgift som är nödvändig för handläggningen av ett ärende om uppehållstillstånd eller avvisning till Migrationsverket.

Nämnden vill dock understryka att utredningen i detta avseende inte konkretiserat på ett tillräckligt tillfredställande nivå kring vilka uppgifter som ska omfattas av uppgiftsskyldigheten. Såsom påpekats ovan uppfattar nämnden skyldigheten i relation till vandelsprövningen. Skyldigheten är uttryckt i för generella ordalag för att CSN ska kunna förutse samtliga möjliga konsekvenser i myndighetens verksamhetsområde. Utredningen har bl.a. exemplifierat detta till uppgift om beslut om återkrav, orsakat av den enskilde, som fått laga kraft. För att kunna möta förväntningar kring flexibilitet i elektroniskt utlämnande genom filöverföring eller API-lösning fordras detta att de föreslagna ändringarna i SOU 2024:95 träder ikraft. I annat fall fordras en revidering av 15 § studiestödsdataförordningen (2009:321).

Utredningen har även föreslagit att CSN ska bistå Migrationsverket med adressuppgifter samt kontaktuppgifter i form av telefonnummer och e-postadresser. CSN anser att det är tveksamt om denna typ av uppgifter är sådana uppgifter som typiskt sett kan anses ingå i ärende om uppehållstillstånd eller avvisning. Syftet med vandelsutredningen är att inhämta uppgifter som är relevanta för att bedöma en utlännings vandel. Uppgifter kring en studerandes personliga förhållanden såsom bostadsadress, telefonnummer och e-postadress får även anses omfattas av sekretess enligt 28 kap. 9 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Om sådana uppgifter ska anses omfattas av uppgiftsskyldigheten anser CSN att det bör finnas uttrycklig rättslig grund för dess utlämnande men även för Migrationsverket att ta emot den typen av personuppgifter.

12 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

CSN har inget att invända mot förslaget om ikraftträdande förutsatt att myndigheten får full kostnadstäckning för nödvändigt utvecklingsarbete enligt vad som framgår i avsnitt 13.3.3 nedan. Den systemtekniska lösningen kommer dock kunna vara på plats tidigast under juli 2027.

13.3.3 Kostnader för de utlämnande myndigheterna

CSN delar inte utredningens bedömning att kostnaderna för tekniska lösningar, för utbildning av personal och upprättande av rutiner ryms inom befintliga budgetramar. Även med beaktande utredningens antagande kring att CSN relativt sällan kommer att behöva lämna uppgifter så får det ändå antas att Migrationsverket kommer att skicka ett stort antal förfrågningar till CSN. Detta då Migrationsverket omöjligen kan veta om den enskilde är eller har varit aktuell hos CSN eller inte. Även om svaret på förfrågan blir att uppgifter saknas kring den enskilde så är det fortfarande en begäran om uppgifter som måste kunna hanteras av myndigheten.

För att kunna möta Migrationsverkets behov av uppgifter har CSN beräknat kostnader för en API-lösning där Migrationsverket kan ställa frågor samt prenumerera på eventuella förändringar. Lösningen ställer vidare krav på att Migrationsverket utvecklar möjligheten att nyttja CSN:s API. Den tekniska lösning som föreslås har lyfts i tidigare remissvar från CSN, men nu aktualiseras även en prenumerationstjänst².

CSN begär full kostnadstäckning för reformen genom ett höjt förvaltningsanslag som täcker utvecklingskostnad, räntekostnad och ökad årlig administration för IT-stöd och handläggning.

Under 2026 beräknar CSN att kostnaderna inledningsvis uppgår till 11 254 000 kronor. Under 2027 beräknas kostnaderna till 11 563 000 kronor för att därefter beräknas till cirka 7 000 000 kronor årligen.

CSN begär också att låneramen utökas med totala anskaffningsvärdet för IT-utvecklingen. Från det år CSN påbörjar verksamhetsutvecklingen behöver låneramen utökas med 16 400 000 kronor för att året därefter öka till 23 400 000 kronor. Behovet av utökad låneram minskar därefter med 2 460 000 kronor varje år (i takt med att avskrivning sker och lånet i Riksgälden amorteras).

² Se exempelvis CSN:s remissvar avseende *Utmönstring av permanenta uppehållstillstånd och vissa anpassningar till miniminivån enligt EU:s migrations- och asylpaket (SOU 2025:31)* samt *Mottagandelagen. En ny lag för ordnat asylmottagande och effektivt återvändande (SOU 2024:68)*.

REMISSVAR

Tabell Utgifter och anslagsbelastning, miljoner kronor	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037
Utgifter för it-systemutveckling												
- Förbereda	1,822	0,911	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
- Lånefinansierad utveckling	16,402	8,201	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
- Ökad IT/VS-administration under projektiden	4,951	2,476	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Utgifter för ökad administration												
- Ökad IT-administration	0,000	1,903	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806
- Ökad VS-administration	0,000	0,175	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350
- Ökad administration UT	0,125	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250
- Ökad administration (manuell hdl)	4,171	4,171	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
- Ökad ränta för Lån i Riksgälden	0,184	0,446	0,497	0,442	0,387	0,331	0,276	0,221	0,166	0,110	0,055	0,014
SUMMA Utgifter	27,656	18,534	4,903	4,848	4,793	4,738	4,682	4,627	4,572	4,517	4,461	4,420
Kostnad/Anslagsbelastning												
	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037
Kostnad för it-system												
- Förstudie kostnad	1,822	0,911	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
- Avskrivningskostnad	0,000	1,230	2,460	2,460	2,460	2,460	2,460	2,460	2,460	2,460	2,460	1,230
- Ökad IT-administration under projektiden	4,951	2,476	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Kostnad för ökad administration												
- Ökad IT-administration	0,000	1,903	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806	3,806
- Ökad VS-administration	0,000	0,175	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350	0,350
- Ökad administration UT	0,125	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250	0,250
- Ökad administration (manuell hdl)	4,171	4,171	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
- Ökad ränta för Lån i Riksgälden	0,184	0,446	0,497	0,442	0,387	0,331	0,276	0,221	0,166	0,110	0,055	0,014
SUMMA CSN:s behov av anslagsförstärkning	11,254	11,563	7,364	7,308	7,253	7,198	7,143	7,087	7,032	6,977	6,922	5,650
Påverkan CSN Lån i Riksgälden												
IB	0,000	16,402	23,375	20,913	18,452	15,992	13,532	11,071	8,611	6,151	3,690	1,230
Upplåning	16,402	8,201	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
Amortering	0,000	-1,230	-2,460	-2,460	-2,460	-2,460	-2,460	-2,460	-2,460	-2,460	-2,460	-1,230
UB	16,402	23,373	20,913	18,452	15,992	13,532	11,071	8,611	6,151	3,690	1,230	0,000

Om CSN inte får finansiering eller om Migrationsverket kommer att hantera deras behov av information från CSN genom att ringa till myndigheten ger det en ökad manuell administration. En manuell administration leder till längre handläggningstider och väntetid för de studerande avseende beslut om studiestöd. En manuell hantering av Migrationsverkets förfrågningar beräknas medföra en årlig kostnad av 8 342 000 kronor från och med ikraftträdandet.

Beslut om detta remissvar har fattats av tf. rättschef Jeanette Lundqvist efter föredragning av verksjuristerna Anna Renvall och Ulrika Åsemar. I arbetet med remissvaret har även verksamhetsutvecklarna Sara Söderstedt, Lina Olofsson, Maria Svanström och Stefan Nilsson, IT-arkitekterna Ivan Krizsan och Patrik Lundgren, chefsarkitekt Maria Johansson, studiestödsutredarna Linnéa Björklund Gustafsson och Ida Moberg, utredare Thomas Löfqvist samt kontrollrarna Magnus Wällström och Stefan Haldin deltagit.

Jeanette Lundqvist

Anna Renvall

Ulrika Åsemar